

INDUSTRIJSKA BAŠTINA GRADA SISKA S NAGLASKOM NA HOLANDSKU KUĆU

NINA MEZAK,¹ ELENA PARADŽIK,¹ EDVIN OSMANAGIĆ²

¹ Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija, Hrvatska

nmezak@gmail.com, elena.paradzik@hotmail.com

² Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, Hrvatska
eosmanagi@net.efzg.hr

Sisak, grad s bogatom industrijskom poviješću, smješten na tri rijeke (Sava, Kupa i Odra), jedno je od ključnih industrijskih središta Hrvatske od kraja 19. stoljeća. Industrijska baština grada oblikovana je kroz razne sektore, uključujući kemijsku, metaluršku i željezničku industriju, što je značajno utjecalo na razvoj urbanih i društvenih struktura. Kao središte baštine u Sisku ističe se Holandska kuća, zgrada specifične arhitekture koja danas funkcionira kao edukativni i turistički centar industrijske baštine. Sam projekt obnove Holandske kuće, financiran sredstvima Europske unije, ističe se kao primjer uspješne prenamjene industrijskog objekta u kulturni prostor s raznolikošću turističkog sadržaja. Nastavno, Holandska kuća nudi raznovrstan sadržaj poput izložbi, radionica i multimedijских prezentacija, čime doprinosi očuvanju povijesti i razvoju kulturnog turizma u Sisku. Osim materijalne baštine, Sisak njeguje i nematerijalnu baštinu, uključujući radničku kulturu i tehnički napredak koji su oblikovali identitet grada. Unatoč izazovima poput financijske ovisnosti i sezonalnosti posjeta, Holandska kuća predstavlja značajan resurs za promicanje industrijskog naslijeđa. Holandska kuća simbol je modernog pristupa očuvanju prošlosti, čime obogaćuje turističku i kulturnu ponudu Siska, stvarajući dublju povezanost posjetitelja s industrijskom poviješću grada.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fr.3.2025.1](https://doi.org/10.18690/um.fr.3.2025.1)

ISBN
978-961-299-044-2

Ključne riječi:
industrijska baština,
kulturna baština,
grad Sisak,
Holandska kuća,
interpretacija baštine,
prenamjena industrijskih
zgrada



University of Maribor Press

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ft.3.2025.1](https://doi.org/10.18690/um.ft.3.2025.1)

ISBN
978-961-299-044-2

Keywords:

industrial heritage,
cultural heritage,
city of Sisak,
Dutch house,
adaptive reuse,
heritage interpretation

REVITALISING INDUSTRIAL HERITAGE: A CASE STUDY OF THE DUTCH HOUSE IN SISAK

NINA MEZAK,¹ ELENA PARADŽIK,¹ EDVIN OSMANAGIĆ²

¹ University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management, Opatija, Croatia
nmezak@gmail.com, elena.paradzik@hotmail.com

² University of Zagreb, Faculty of Economics and Business, Zagreb, Croatia
eosmanagi@net.efzg.hr

Sisak, a town with a rich industrial history, situated on three rivers (Sava, Kupa and Oder), has been one of the most important industrial centres in Croatia since the end of the 19th century. The city's industrial heritage has been shaped by various sectors, which have significantly influenced the development of urban and social structures. The Dutch House, a building with a special architecture that today functions as an educational and tourist centre for industrial heritage, stands out as the centre of heritage in Sisak. The renovation project of the Dutch House itself is an example of the successful transformation of an industrial building into a cultural space with various tourist contents. In addition, the Dutch House offers a variety of content such as exhibitions, workshops and multimedia presentations, thus contributing to the preservation of history and the development of cultural tourism in Sisak. Despite challenges such as financial dependence and the seasonality of visits, the Dutch House is an important resource for the promotion of industrial heritage. It is a symbol of a modern approach to preserving the past, enriching Sisak's tourist and cultural offer by creating a deeper connection between visitors and the town's industrial history.



1 Uvod

Industrijska baština predstavlja neizostavan dio kulturnog identiteta mnogih gradova, a grad Sisak ističe se kao jedan od važnijih industrijskih centara Hrvatske s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Povijest Siska, oblikovana kroz razvoj metalurške, kemijske, energetske i željezničke industrije, čini grad jedinstvenim primjerom urbane transformacije života pod utjecajem industrijalizacije. Ključni simbol te baštine je Holandska kuća, nekadašnji smještaj za radnike i inženjere, danas prepoznata kao centar industrijske baštine i promicanja kulturnog turizma.

Svrha ovog rada je analizirati značaj industrijske baštine Siska s naglaskom na Holandsku kuću, koja je, kroz svoje prenamjene i revitalizaciju, postala ključni element očuvanja i prezentacije povijesnog identiteta grada. Holandska kuća, uz svoju arhitektonsku vrijednost i specifičan povijesni značaj, danas igra važnu ulogu u edukaciji i promicanju kulturnog turizma te služi kao primjer kako se industrijska baština može uspješno prilagoditi suvremenim tehnološkim vremenima.

Ciljevi istraživanja uključuju prepoznavanje važnosti industrijskih objekata za razvoj kulturnog turizma, ispitivanje uloge Holandske kuće u očuvanju nematerijalne baštine te identificiranje izazova i mogućnosti za daljnji razvoj grada Siska. Istraživačka pitanja na koja se nastoji odgovoriti su: Kako industrijska baština doprinosi očuvanju identiteta Siska? Koja je uloga Holandske kuće u promicanju kulturnog turizma? Koji su izazovi i mogućnosti za valorizaciju industrijske baštine grada?

Struktura rada uključuje pregled povijesnog konteksta industrijske baštine Siska, analizu revitalizacije Holandske kuće, SWOT analizu njenog razvoja te prijedloge za unaprjeđenje kulturno-turističke ponude grada. Uz to, rad istražuje utjecaj industrijalizacije na društveno-ekonomski razvoj Siska, s posebnim naglaskom na očuvanje nematerijalnih vrijednosti poput radničke kulture i tehnološkog naslijeđa. U konačnici, ovaj rad ima za cilj istaknuti važnost industrijske baštine ne samo kao kulturnog fenomena, već i kao temelja za održivi razvoj turizma i lokalne zajednice grada Siska. Istovremeno, rad naglašava potrebu za daljnjim ulaganjima u očuvanje i promociju ove vrste baštine kako bi ona nastavila doprinositi razvoju identiteta grada i privlačenju posjetitelja.

2 Holandska kuća kao središte industrijske baštine Siska

Grad Sisak, smješten u srcu Republike Hrvatske, nedaleko od glavnog grada Zagreba, središnji je grad s bogatom poviješću koja je uvelike oblikovana industrijskim razvojem, čiji je trag vidljiv u spomenicima, infrastrukturnim objektima i socijalnim strukturama koje su nastale kroz industrijalizaciju. Od kraja 19. stoljeća, Sisak je postao jedno od najvažnijih industrijskih središta Hrvatske, zahvaljujući dobroj geografskoj poziciji na tri rijeke: Savi, Kupi i Odri koje su mu omogućile razvoj industrija kao što su kemijska, metalurška, energetska i željeznička industrija. (Grad Sisak, b. d. a).



Slika 1: Grad Sisak

Izvor: autori

Industrijska baština grada Siska danas je prepoznata kao glavni element za stvaranje identiteta grada, a mnogi objekti koji svjedoče o njegovoj industrijskoj prošlosti transformirani su u kulturne i turističke centre. Jedan od tih objekata je Holandska

kuća, smještena u središtu samoga grada. Holandska kuća nije samo arhitektonski spomenik, već je simbol industrijske prošlosti Siska i prostor u kojem se danas čuva industrijska baština i promovira kulturni turizam, a ime je dobila zbog svog specifičnog pročelja. Zgrada, koja je izvorno služila kao smještaj za inženjere i radnike tijekom izgradnje industrijskih objekata u Sisku, danas je edukacijski i info-centar Industrijske baštine grada.



Slika 2: Holandska kuća

Izvor: autori

Kroz raznovrsne edukativne programe, Holandska kuća omogućava posjetiteljima da upoznaju tehnički napredak i socijalne promjene koje su se događale tijekom industrijalizacije grada Siska (Čakširan, 2022). Osim same zgrade, Holandska kuća danas postaje važno mjesto za očuvanje i interpretaciju industrijske baštine grada, kroz programe koji uključuju izložbe, predavanja, radionice te manifestacije posvećene industrijskoj baštini. Bez obzira na svoj promotivni duh, centar služi kao

mjesto susreta za sve one koji žele istraživati povijest Siska i Hrvatske, posebno u kontekstu razvoja industrijske tehnologije i radničke kulture. Prema informacijama sa službene stranice grada Siska, Holandska kuća postaje jedan od glavnih objekata za turističke obilaske, ali i za obrazovne inicijative koje omogućuju bolje razumijevanje industrijske prošlosti Siska (Grad Sisak, b. d. b).

Projekt Holandske kuće podržale su i druge institucije u gradu Sisku kao što su: Gradski muzej, Gradska galerija Striegl, Javna ustanova lučka uprava, i Turistička zajednica grada Siska. Danas, u prizemlju zgrade, nalazi se izložba Industrijske baštine grada Siska koja se proteže i na katu ispod. Na prvom katu nalazi se Gradska galerija Striegl, na trećem je moguće vidjeti Zbirku Kraker, dok se na posljednjem, četvrtom katu nalazi konferencijska dvorana (Grad Sisak, b. d. b).

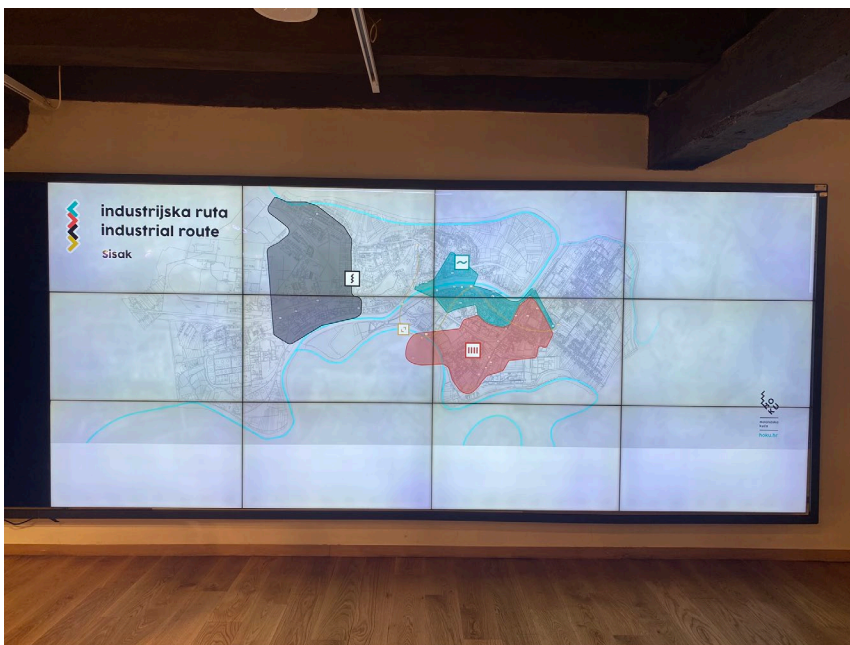


Slika 3: Zbirka Kraker

Izvor: autori

Povijest grada Siska nezaobilazno je povezana s industrijskom proizvodnjom, koja se počela razvijati krajem 19. stoljeća, kada su u Sisku osnovane prve velike tvornice, poput tvornice željeza i čelika. Industrijalizacija grada nije samo oblikovala njegov

ekonomski, već i društveni život, jer je dovela do migracije radne snage, stvaranja novih radnih mjesta, ali i razvoja radničkih naselja. Ovaj proces industrijske transformacije grada jasno se može pratiti kroz različite spomenike i infrastrukturne projekte, među kojima je Holandska kuća samo jedan od brojnih objekata koji danas čine važnu komponentu kulturne baštine grada.



Slika 4: Industrijska ruta, Holandska kuća

Izvor: autori

Prema Turističkoj zajednici Grada Siska, brojni industrijski objekti u Sisku danas služe kao turističke atrakcije, a grad nastoji valorizirati svoju industrijsku baštinu kroz razvoj kulturnog turizma (Turistička zajednica grada Siska, b. d.). Nastavno na spomenuto, u Sisku postoje i drugi objekti industrijske baštine koji čine važan dio turističke ponude grada. Primjerice, poslovni kompleks nekadašnje Rafinerije nafte, koji je također prepoznat kao spomenik industrijskog naslijeđa kao predstavnik jednog od važnijih objekata koji svjedoče o povijesti energetske industrije grada. Brojni drugi objekti poput tih, donose mnoštvo informacija o radu i životu u Sisku tijekom industrijalizacije. Oni doprinose stvaranju dublje povezanosti posjetitelja s poviješću grada što je vrlo važno za razvoj industrijskog turizma, koji se temelji na

očuvanju i prezentaciji takve vrste objekata zajedno sa dobrim prikazom njihovih funkcija u prošlosti (Miletić-Čakširin i Čakširin, 2011, 143-156).

Međutim, industrijska baština grada Siska nije samo materijalna, već je i nematerijalna koja uključuje tradiciju rada, živote radnika te socijalne i kulturne promjene koje su se odvijale tijekom industrijske revolucije u Hrvatskoj. Nastavno na navedeno, može se zaključiti kako je Sisak kroz svoju industrijsku prošlost postao centar radničke kulture. Industrijska baština oblikuje gradsku zajednicu i samim time predstavlja ne samo ekonomski, već i kulturni fenomen, jer uključuje brojne aspekte svakodnevnog života radnika, te njihove uloge u industrijskoj proizvodnji. Prema stručnjacima, industrijska baština Siska pruža vrijedne informacije o životu i radu u 19. i 20. stoljeću, o tehnološkom napretku, te o važnosti industrije u oblikovanju modernog društva kakvo je nama danas poznato (Čakširin, 2022, 124-129).



Slika 5: Radnička naselja

Izvor: autori

Očuvanjem navedene baštine grada, kroz objekte poput Holandske kuće, rafinerije, tvorničkog kompleksa Segestica, gradske Munjare Sisak, željezare i mnogih drugih industrijskih objekata, potiče se i omogućava da se ne zaboravi važnost industrije u

stvaranju urbanog identiteta grada. Stoga, u kontekstu, Holandska kuća postaje simbol nove, modernizirane perspektive grada, koja ne samo da poštuje svoju prošlost, već se aktivno bavi njezinim očuvanjem i reinterpetacijom za buduće generacije. Samim promoviranjem i poticanjem svojih jačih karika grada kao što je povijest industrijske baštine, omogućuje se razvoj novog turističkog identiteta Siska, temeljenog na bogatoj industrijskoj prošlosti.

4.2.1 Financiranje i obnova Holandske kuće: očuvanje kulturne baštine uz podršku lokalnih i europskih fondova

Projekt za izgradnju kuće industrijske baštine osmislila je skupina stručnjaka u očuvanju industrijske baštine. Financiran je sredstvima Europske unije i grada Siska, uz stručnu podršku sisačke razvojne agencije Sisak projekti d.o.o., koja je pomogla u izradi projektne prijave. Budući da je Holandska kuća zaštićeno kulturno dobro, obnova je bila izazovna jer je trebalo očuvati njen izvorni izgled. Cilj ovog projekta bio je poboljšati upravljanje industrijskom baštinom u Sisku, a projekt su podržale razne institucije iz Siska, uključujući Gradski muzej, Gradsku galeriju Striegl, Javnu ustanovu lučke uprave i Turističku zajednicu grada Siska (Medvidović, 2021).

Obnova zgrade zahtijevala je značajna financijska ulaganja koja grad i gradske institucije nisu mogli sami pokriti, pa su traženi dodatni izvori financiranja. Europski fond za regionalni razvoj osigurao je 29.282.809,15 kuna, od čega je nepovratno bilo 19.986.436,54 kuna, a navedeni projekt započeo je 1. rujna 2016. godine (Medvidović, 2021).

Osnovna ideja projekta je očuvanje izvorne arhitekture zgrade te edukativna funkcija. Kroz projekt nastavlja se život i nakon njegove izgradnje jer centar postaje živo mjesto okupljanja. Dio izložbenih primjeraka dolazi od građana Siska, koji doniraju predmete s vlastitom povijesnom vrijednošću i osobnim uspomena. U kući se također nalazi maleni prodajni prostor gdje posjetitelji mogu kupiti brošure, knjige o industriji i suvenire s motivima Siska i Holandske kuće. Vođenje kroz izložbu povjereno je stručnom domaćinu, magistru tehničkih znanosti, koji na stručan način predstavlja izložene predmete.

3 Turistička kretanja u gradu Sisku

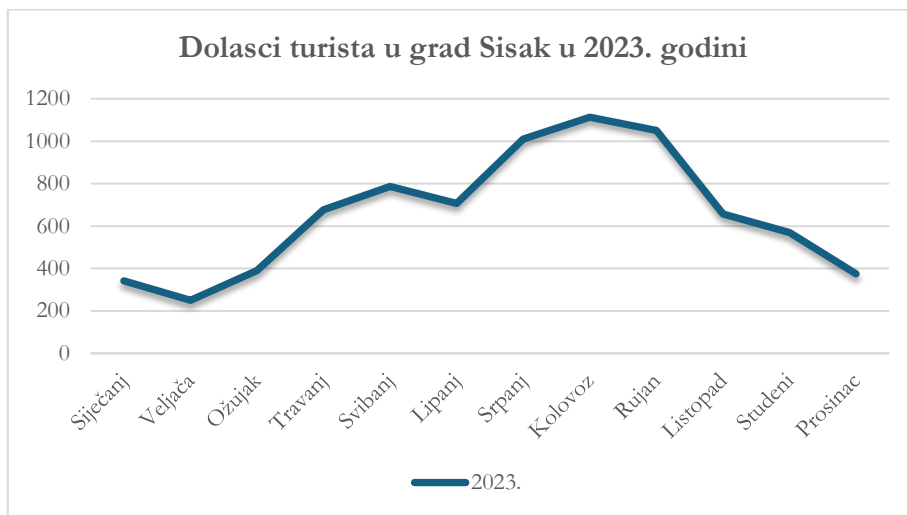
Grad Sisak bilježi skroman, ali kontinuiran porast u turističkom prometu posljednjih godina, s dolascima i noćenjima koji su povezani s razvojem kulturnih i prirodnih atrakcija. Iako Sisak ne privlači masovni turizam, on je sve popularniji kao destinacija za kraće izlete i kulturno-povijesne obilaskе. Industrijska baština, uključujući Holandsku kuću, može privući i specifične vrste posjetitelja zainteresiranih za tehničko-povijesne znamenitosti, čime bi Sisak mogao postati poznatiji kao destinacija kulturnog turizma. Širenje turističke ponude u tom smjeru može pomoći u očuvanju baštine, dok se povećanjem broja noćenja generiraju dodatni prihodi za grad i stvaraju nova radna mjesta u turizmu i uslužnim djelatnostima. U nastavku rada analizirani su statistički podaci o gradu Sisku i Sisačko-moslavačkoj županiji, preuzeti s Državnog zavoda za statistiku.

Tablica 1: Ukupan broj dolazaka i noćenja turista u Sisačko-moslavačkoj županiji i gradu Sisku u razdoblju od 2020. do 2023. godine

	2020.		2021.		2022.		2023.	
	Dolasci turista	Noćenja turista	Dolasci turista	Noćenja turista	Dolasci turista	Noćenja turista	Dolasci turista	Noćenja turista
Sisačko-moslavačka županija	12.985	35.173	13.357	32.801	23.613	55.490	25.457	57.887
Grad Sisak	3.860	7.402	3.490	7.362	7.660	14.873	7.926	14.502

Izvor: Državni zavod za statistiku, b. d.

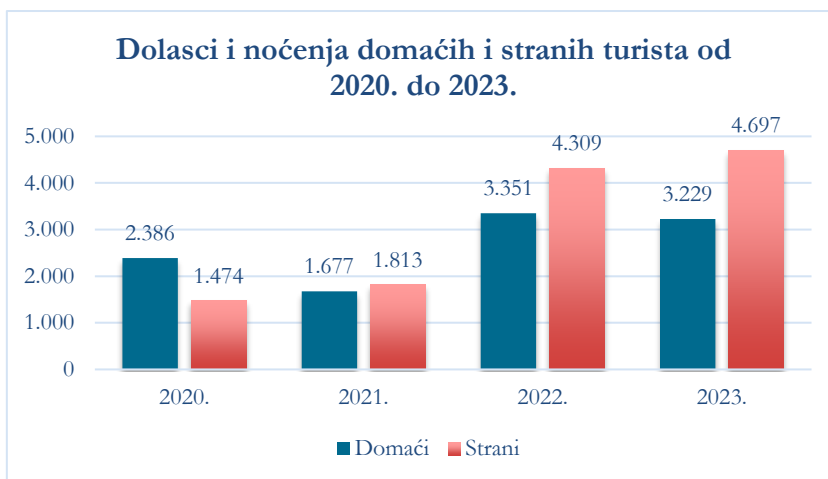
U prethodno navedenoj tablici prikazani su podaci o dolascima i noćenjima turista u Sisačko-moslavačkoj županiji i gradu Sisku u četverogodišnjem razdoblju od 2020. do 2023. godine. Može se zaključiti da je najmanji broj dolazaka i noćenja turista u županiji zabilježen u 2020. dok je najveći broj zabilježen u 2023. godini, a isto se pokazalo i u glavnom gradu županije, gradu Sisku. Vrlo je vjerojatno da kroz godine, broj dolazaka i noćenja raste zbog oporavka od pandemije koronavirusa. U posljednje navedenoj, 2023. godini, čak 31% ukupnog broja turista Sisačko-moslavačke županije dolazi u grad Sisak, dok 25% od ukupnog broja noćenja turista u županiji, prenoći u gradu Sisku. Iz navedenog se zaključuje da grad Sisak uvelike doprinosi broju dolazaka i noćenja Sisačko-moslavačke županije.



Grafikon 1: Dolasci turista u grad Sisak po mjesecima u 2023. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku, b. d.

Prethodno navedeni grafikon prikazuje dolaske turista u grad Sisak po mjesecima u 2023. godini. Zaključuje se kako najveći broj posjetitelja dolazi u grad u ljetnim mjesecima, konkretno u kolovozu, rujnu i srpnju dok je najmanji broj posjetitelja zapažen u zimskom razdoblju, u veljači, siječnju i prosincu. Navedeno ukazuje na problem sezonalnosti, s kojim se susreće većina gradova Republike Hrvatske.



Grafikon 2: Dolasci domaćih i stranih turista u grad Sisak u razdoblju od 2020. do 2023. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, b. d.

Grafikon prikazuje dolaske i noćenja domaćih i stranih turista u gradu Sisku, u razdoblju od 2020. do 2023. godine. Veći broj domaćih turista zabilježen je jedino u 2020. godini što je posljedica pandemije koronavirusa i nemogućnosti turističkih kretanja, dok je u preostale tri godine grad posjećivalo više stranih turista. Najveći broj stranih turista evidentiran je u 2023., dok je najviše domaćih turista Sisak posjetilo 2022. godine.

Tablica 2: Smještajni kapaciteti u gradu Sisku u razdoblju od 2020. do 2023. godine

	2020.		2021.		2022.		2023.	
	Broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja	Broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja	Broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja	Broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja
Grad Sisak	158	338	168	371	162	360	171	381

Izvor: Državni zavod za statistiku, b. d.

U navedenoj tablici prikazani su smještajni kapaciteti u gradu Sisku za razdoblje od 2020. do 2023. godine. Može se zaključiti kako broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje, kao i broj stalnih postelja s godinama raste što je u skladu i s turističkim kretanjima, kod kojih je također kroz godine zabilježen porast.

4.3.1 Posjećenost Gradskog muzeja Sisak

U nastavku rada fokus će biti na podacima o posjećenosti Gradskog muzeja Sisak s posebnim naglaskom na posjećenost Holandske kuće u razdoblju od 2019. do 2023. godine. Navedene informacije preuzete su od strane Gradskog muzeja Sisak.

Info centar industrijske baštine - Holandska kuća svečano je otvoren 6. prosinca 2019. godine. U prvoj godini poslovanja Holandska kuća ukupno je brojala 1.924 posjetitelja, a najviše njih posjetilo ju je upravo zbog otvorenja izložbi i događanja. Iako je u 2019. godini bila otvorena samo mjesec dana, posjetitelji su dolazili individualno, u grupama, ali organizirane su i pedagoške djelatnosti poput radionica i predavanja.

Tablica 3: Posjećenosti Gradskog muzeja Sisak 2019. godine

Lokacija	Broj individualnih posjeta	Broj posjetitelja u grupama	Otvorenje izložbi i događanja	Pedagoška djelatnost (radionice, predavanja)	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10	148	1721	1894	484	4247
Stari grad Sisak	2316	3458	220	241	6235
Barutana	-	59	150	0	209
Holandska kuća, Rimska 10	544	511	600	269	1924
Druge lokacije	-	617	1240	2186	3951
UKUPNO:	3008	6366	4104	3180	16658

Izvor: Gradski muzej Sisak, b. d.

Tablica 4: Posjećenost Gradskog muzeja Sisak 2020. godine

Lokacija	Broj individualnih posjeta	Broj posjetitelja u grupama	Otvorenje izložbi i događanja	Pedagoška djelatnost (radionice, predavanja)	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10	63	165	1218	202	1648
Stari grad Sisak	2136	224	0	0	2360
Barutana	-	0	0	0	0
Holandska kuća, Rimska 10	860	1688	2131	24	4703
Druge lokacije	84	56	150	125	415
UKUPNO:	3143	2133	3499	351	9126

Izvor: Gradski muzej Sisak, b. d.

Gradski muzej Sisak u 2020. godini zabilježio je ukupno 9.126 posjetitelja, ali pandemija COVID-19 i s njom povezane mjere zatvaranja i ograničavanja okupljanja dovele su do primjetnog pada broja posjeta u usporedbi s prethodnim godinama.

Prilikom analize ukupnog broja posjetitelja utvrđeno je da je broj pojedinačnih posjeta ostao na sličnoj razini kao i prethodnih godina, no znatan pad vidljiv je u broju posjeta organiziranih grupa, broju sudionika u edukativnim programima te broju posjetitelja na otvorenjima izložbi i drugim događanjima, što je bilo očekivano s obzirom na epidemiološke mjere i zabrane okupljanja većeg broja ljudi. Tijekom razdoblja ograničenja, muzejski djelatnici usmjerili su svoje aktivnosti na društvene mreže, gdje je primijećen porast broja pratitelja, kao i veći angažman kroz komentare i dijeljenje objava.

Tablica 5: Posjećenost Gradskog muzeja Sisak 2021. godine

Lokacija	Broj individualnih posjeta	Broj posjetitelja u grupama	Otvorenje izložbi i događanja	Pedagoška djelatnost (radionice, predavanja)	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10	107	73	1100	51	1331
Stari grad Sisak	ZATVOREN RADI OŠTEĆENJA NASTALIH U POTRESU				
Barutana	-	0	430	0	430
Holandska kuća, Rimska 10	245	301	565	130	1241
Druge lokacije	-	98	650	588	1336
UKUPNO:	352	472	2745	769	4338

Izvor: Gradski muzej Sisak, b. d.

U 2021. godini Gradski muzej Sisak posjetilo je ukupno 4.338 osoba, što predstavlja pad broja posjetitelja u usporedbi s prijašnjim godinama, prvenstveno zbog pandemije COVID-19 i razornog potresa u prosincu 2020. Potres je oštetio sve objekte kojima upravlja muzej, uključujući zgradu utvrde Stari grad, koja je zbog oštećenja u potpunosti zatvorena, s obnovom koja se očekuje u budućnosti. Izložbeni prostor u Tomislavovoj ulici također je oštećen, a u lipnju 2021. otvoren je samo manji dio za povremene izložbe, dok je stalni postav evakuiran. Holandska kuća, Info-centar industrijske baštine, pretrpjela je oštećenje krovništva, koje je hitno sanirano kako bi se spriječila daljnja šteta. No, prostor je za posjetitelje djelomično otvoren tek u rujnu 2021. godine. Prostor Barutane dobio je žutu naljepnicu nakon statičke procjene, nije saniran i ostao je zatvoren za javnost.

Tablica 6: Posjećenost Gradskog muzeja Sisak 2022. godine

Lokacija	Broj individualnih posjeta	Broj posjetitelja u grupama	Otvorenje izložbi i događanja	Pedagoška djelatnost (radionice, predavanja)	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10	70	465	1341	68	1944
Stari grad Sisak	ZATVOREN RADI OŠTEĆENJA NASTALIH U POTRESU				
Barutana	-	0	0	0	0
Holandska kuća, Rimska 10	426	1264	1216	226	3132
Druge lokacije	-	341	160	979	1480
UKUPNO:	496	2070	2717	1273	6556

Izvor: Gradski muzej Sisak, b. d.

U 2022. godini Gradski muzej Sisak posjetilo je ukupno 6.556 posjetitelja, a vidljiv je i porast broja posjetitelja Holandske kuće. Također, organizirana je i manifestacija „Noć muzeja“ u online obliku na kojoj je prisustvovalo ukupno 3.311 uzvanika što povećava ukupni broj posjetitelja na njih 9.867.

Tablica 7: Posjećenost Gradskog muzeja Sisak 2023. godine

Lokacija	Broj individualnih posjeta	Broj posjetitelja u grupama	Otvorenje izložbi i događanja	Pedagoška djelatnost (radionice, predavanja)	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
Gradski muzej Sisak, Kralja Tomislava 10	157	882	2462	771	4272
Stari grad Sisak – pokraj utvrde		395			395
Barutana					
Holandska kuća, Rimska 10	66	53	453		572
Druge lokacije		940	65	547	1552
UKUPNO:	223	2270	2980	1318	6791

Izvor: Gradski muzej Sisak, b. d.

Zbog konstruktivne obnove zgrade, Info-centar industrijske baštine Holandska kuća bio je zatvoren za posjetitelje od 6. ožujka 2023. Stari grad također je zatvoren za posjete zbog šteta prouzročenih potresom, s vođenjem grupa koje se sada odvija u njegovoj blizini. Nakon završetka obnove, Holandska kuća ponovno je otvorena za posjetitelje 26. travnja 2024. godine.

Zaključak temeljen na analizi posjećenosti Gradskog muzeja Sisak i Holandske kuće odražava izazove i mogućnosti koje su nastale kao rezultat pandemije COVID-19 i potresa iz 2020. godine. Broj posjetitelja u 2020. godini bio je značajno smanjen zbog ograničenja kretanja i zatvaranja kulturnih ustanova, a pad se dodatno produbio u 2021. uslijed oštećenja ključnih objekata kao što su utvrda Stari grad i Holandska kuća. Iako su djelomično otvoreni izložbeni prostori u Tomislavovoj ulici i Info-centar Holandske kuće, posjećenost je ostala ograničena.

Usprkos ovim poteškoćama, privremena rješenja poput vođenja grupa pokraj zatvorene utvrde Stari grad, ukazuju na prilagodljivost i posvećenost očuvanju interesa javnosti za industrijsku baštinu Siska. Ponovno otvaranje Holandske kuće u travnju 2024. pruža priliku za obnavljanje posjećenosti i nastavak edukativne i kulturne misije muzeja. Ova iskustva naglašavaju potrebu za daljnjim ulaganjima u obnovu i očuvanje baštinskih prostora, čime se osigurava održivi razvoj kulturnog turizma i očuvanje industrijske baštine u Sisku.

4 SWOT analiza Holandske kuće

U nastavku rada prikazana je SWOT analiza, odnosno tehnika strateškog planiranja koja se koristi za identificiranje unutarnjih snaga i slabosti, kao i vanjskih prilika i prijetnji s kojima se susreće organizacija, projekt ili u ovom slučaju, Holandska kuća u Sisku. Ova metoda omogućuje sustavno razmatranje faktora koji mogu utjecati na uspjeh i dugoročni razvoj, pomažući donošenju informiranih odluka i oblikovanju strategija za optimizaciju prednosti i minimiziranje rizika.

Svrha SWOT analize Holandske kuće, kao centra industrijske baštine, je razumijevanje njenih unutarnjih kapaciteta i vanjskih uvjeta u kojima djeluje. Osim što osigurava okvir za prepoznavanje specifičnih resursa i izazova, SWOT analiza pomaže i u postavljanju strategija za očuvanje kulturne baštine, privlačenje posjetitelja te promoviranje kulturno-turističke vrijednosti Siska. Ova analiza može

poslužiti kao temelj za planiranje budućnosti Holandske kuće i postavljanje strategija koje će osigurati da ovaj jedinstveni prostor nastavi biti središte kulturne i edukativne ponude Siska.

Snage:

- Kulturno-povijesna vrijednost: Holandska kuća simbolizira industrijsku baštinu Siska, čime dodatno doprinosi očuvanju lokalne povijesti i identiteta.
- Jedinstveni primjer prenamjene: kao informativni centar industrijske baštine, zgrada predstavlja rijedak primjer uspješne prenamjene industrijskog objekta u kulturni prostor, čime postaje dodatno zanimljiva.
- Atraktivna arhitektura i očuvani izvorni izgled: obnovljena zgrada u skladu s izvornim dizajnom, privlači ljubitelje povijesne arhitekture i turiste koji cijene autentične kulturne spomenike.
- Podrška Europske unije i lokalnih institucija: financijska sredstva iz fondova EU-a i podrška institucija poput Gradskog muzeja i Turističke zajednice jamče stabilnu institucionalnu podršku.
- Raznolik sadržaj: Holandska kuća nudi stalne i povremene izložbe, multimedijske prezentacije i višenamjensku dvoranu, čime privlači različite profile posjetitelja, od lokalne zajednice do turista.
- Edukativna uloga: centar pruža edukativne sadržaje, pomažući očuvanju znanja o tehničkom i kulturnom razvoju Siska.
- Multimedijska interaktivnost: moderni multimedijski paneli omogućuju posjetiteljima interaktivno istraživanje baštine grada, što povećava interes i angažman.

Slabosti:

- Visoki troškovi održavanja: specifična obnova zgrade prema izvornom dizajnu zahtijeva veće troškove održavanja nego kod modernih objekata.
- Ovisnost o vanjskom financiranju: dugoročna financijska stabilnost ovisi o gradskim institucijama i fondovima EU-a, što može ograničiti stabilnost.
- Sezonalnost posjeta: posjećenost Holandske kuće može ovisiti o sezonskim turističkim trendovima, što dovodi do razdoblja nižih prihoda.

- Ograničeni resursi za promociju: nedostatak značajnijih resursa za promociju na širem tržištu smanjuje prepoznatljivost objekta na nacionalnoj i međunarodnoj razini.
- Ograničenja prenamjene: dodatna prilagodba za nove sadržaje i aktivnosti može biti ograničena zahtjevima za očuvanjem izvornog izgleda.

Prilike:

- Razvoj kulturnog turizma: rast interesa za industrijsku i kulturnu baštinu može privući nove posjetitelje i unaprijediti turističku ponudu Siska.
- Suradnja s obrazovnim institucijama: Holandska kuća može poslužiti kao centar za obrazovne programe i suradnje sa školama i sveučilištima.
- Organizacija kulturnih i edukativnih događanja: prostor pruža mogućnost održavanja različitih kulturnih i umjetničkih manifestacija, čime može povećati broj posjetitelja.
- Povećanje svijesti o industrijskoj baštini: jačanje interesa za očuvanje industrijske baštine može poboljšati status Holandske kuće kao važnog kulturnog centra.
- Razvoj novih multimedijских sadržaja: daljnji razvoj interaktivnih digitalnih sadržaja može dodatno poboljšati iskustvo posjetitelja, posebno mlađe publike te donijeti dodatne prihode.
- Potencijal za sponzorstva i partnerstva: suradnja s privatnim sektorom i institucijama na nacionalnoj razini može donijeti nove izvore financiranja.

Prijetnje:

- Financijska neizvjesnost: oslanjanje na financiranje iz vanjskih izvora predstavlja rizik zbog mogućih promjena u financiranju EU-a i proračunima lokalnih vlasti.
- Promjene turističkih trendova: ako interes za industrijsku baštinu ili kulturni turizam opadne, posjećenost i prihodi Holandske kuće mogu se smanjiti.
- Klimatske promjene i vremenske nepogode: Holandska kuća može biti osjetljiva na klimatske promjene, što može povećati troškove održavanja.

- Konkurencija drugih atrakcija: razvoj modernijih turističkih ili kulturnih sadržaja u regiji mogao bi privući posjetitelje, smanjujući interes za Holandsku kuću.
- Zastarjelost opreme: ako se ne osigura redovita modernizacija multimedijских sadržaja i opreme, atraktivnost Holandske kuće može opasti.

SWOT analiza Holandske kuće u Sisku pokazuje da je riječ o kulturno značajnom objektu koji, uz podršku lokalnih i europskih sredstava, predstavlja vrijedan primjer očuvanja industrijske baštine. Glavne snage uključuju kulturnu vrijednost i raznovrsne sadržaje, dok su slabosti uglavnom povezane s visokim troškovima održavanja i ograničenjima prenamjene. Prilike, poput suradnje s obrazovnim institucijama i organizacije kulturnih događanja, pružaju osnovu za daljnji razvoj. S druge strane, prijetnje poput financijske neizvjesnosti i konkurencije drugih atrakcija zahtijevaju strategije za dugoročnu održivost.

5 Inovativne marketinške strategije i digitalizacija za unaprjeđenje posjećenosti Holandske kuće

Trenutna digitalizacija svijeta povezana je s očekivanjem da bi Holandska kuća, odnosno Gradski muzej Sisak, pod čijom je ingerencijom i sam info-centar, u budućnosti trebao pojačati promociju i oglašavanje same Holandske kuće kako bi privukla veći broj posjetitelja. Upravljanje bilo kakvom organizacijom koja u sebi ima nekakav oblik marketinga danas zahtijeva temeljito razumijevanje važnosti upravljanja takvom vrstom aktivnosti, koje posljedično povećava marketinška istraživanja različitih kulturnih elemenata unutar svakog tržišta (Orlović, Krajnović i Bosna, 2014). Razvitak marketinških strategija za promociju i oglašavanje također bi pomogao i s vraćanjem industrijskog identiteta gradu Sisku jer bi privlačenjem većeg broja posjetitelja podigli svijest o važnosti industrije u gradu kroz educiranje građana i posjetitelja o industrijskoj povijesti.

Naglasak bi bio i na privlačenju mlađih naraštaja kroz promotivne cijene za školske grupe, kako srednjoškolce tako i osnovnoškolce jer je vrlo vjerojatno da bi se edukacija mogla prilagoditi i njihovom uzrastu. Prilagodba bi, između ostalog, bila izvršena putem edukacije memorijskim igrama koje poboljšavaju sposobnosti pamćenja. Brojne su prednosti kojima memorijske igre utječu na naše najmlađe. Ne samo da će kroz vrijeme jačati vizualnu percepciju, pažnju, koncentraciju nego će i

potaknuti proces socijalizacije. Socijalizacija je jako važan dio odrastanja i ona nas uči kako se ponašati, komunicirati i razumjeti svijet oko sebe (Liber Media, b. d.). Ove prednosti svakako mogu imati pozitivan utjecaj i na nastavak njihovog obrazovanja, ali i samog života te bi im info-centar Holandska kuća ostao u lijepom sjećanju kao mjesto gdje su na zabavan način naučili neke nove informacije.

Za one nešto starije, dostupne bi bile druge edukativne igre i sadržaji koji bi ih potaknuli na učenje, na način da svojim mobilnim uređajima skeniraju QR kodove ili bi mogli koristiti naočale koje daju uvid u virtualnu realnost.

QR kod se sastoji od crno bijelih kvadratića, a uloga tih kvadratića je pretvaranje koda u korisne informacije. Tijekom određenog vremena, QR kod izašao je iz industrijskih okvira te je predstavljen kao odličan mehanizam brzog prijenosa informacija iz tiskanih medija na pametne uređaje. Njegova masovna upotreba dovela je do svakodnevne upotrebe QR kodova u životima ljudi. Danas su QR kodovi prisutni svugdje u svijetu, te je njegovo korištenje mnogobrojno (Gredičak, 2022).

Virtualni svijet koji se može iskusiti danas, ljudi su razvili za rad na iskustvu drugačijeg svijeta, iskustva koje daju popuno novi uvid kada korisnik stavi VR naočale. Jednog trenutka korisnik se nalazi u sobi sa VR uređajem, dok je u drugome trenutku prebačen na popuno drugo mjesto, naime samo psihički, ali osjećaj je drugačiji (Družetić, 2018). Kroz virtualni svijet posjetiteljima bio bi pružen prikaz i obilazak grada Siska u njegovom industrijskom vrhuncu koji je bez virtualne realnosti teško zamisliti.

Naravno, iako je najvažnije da posjetitelji nauče i vide nešto novo, bilo bi lijepo da sa sobom iz Holandske kuće, uz nova saznanja, mogu ponijeti i nešto materijalno. Magneti, knjige ili figurice koje ih na neki način mogu asociirati na njihov posjet info-centru, bili bi izvrsni simboli industrijske baštine grada Siska. Što se takvih suvenira tiče, info-centar Holandska kuća ima ih u svojoj ponudi, no trebao bi biti poseban naglasak na njima posebno na kraju samog obilaska, da ne predstavljaju samo dekorativni dio interijera.



Slika 6: Suveniri u Holandskoj kući

Izvor: autori

Također, posjetitelji koji ostvare najbolje rezultate u edukacijskim igrama u grupi bili bi nagrađeni nekim suvenirom ili besplatnim ulaznicama za budući posjet info-centru. Samim time potaknuli bi natjecateljski duh u svim posjetiteljima, a isto tako i dali im priliku da u budućnosti, nekome tko nije posjetio info-centar, prenesu vijest o njemu i možda ga zainteresiraju za posjet istome. Kako za školske grupe, važno je educirati i lokalno stanovništvo o povijesti mjesta u kojem žive. S obzirom na činjenicu da je Sisak iznimno profitirao na industrijskom razvoju, većina je stanovništva na neki način povezana s industrijom, bilo da žive u industrijskom naselju ili im je neki član obitelji bio zaposlenik u industrijskim poduzećima. Iz tog razloga, povremeno bi i oni trebali biti počašćeni popustom na ulaznice.

Poboljšanja i inovacije poput navedenih zasigurno bi imali pozitivan utjecaj na posjećenost info-centra, kako od strane lokalnog stanovništva, tako i turista iz drugih dijelova države i svijeta. Unaprjeđenje prometne povezanosti također bi trebalo igrati

ulogu, na način da će se više ljudi iz okolnih gradova ohrabriti na dolazak u Sisak, bilo to zbog posjete info-centru Holandska kuća ili nekog drugog motiva. Određeni broj reklamnih panoa poput takozvanih billboarda bi uvelike mogao pospješiti posjećenost gostiju koji u Sisak dolaze autocestom. Izrada samih panoa relativno je pristupačna te pruža optimalnu pokrivenost, a zbog svoje veličine uočljivi su vozačima.

Projekt Holandska kuća ima sve preduvjete i razloge da bude jedan od najistaknutijih mjesta posjećenosti turista. Zbog svoje ponude, ne samo da se treba uklopiti u postojeće europske rute industrijske baštine, već treba hrabro naginjati definiranju nove, one gdje 'staro' postaje osnova za razvoj nove budućnosti kao ključne ideje.

6 Zaključak

Ovaj rad analizirao je industrijsku baštinu grada Siska s posebnim naglaskom na Holandsku kuću kao značajan objekt očuvanja i promicanja povijesnog i kulturnog identiteta grada. Industrijska baština grada, kroz materijalne i nematerijalne aspekte, ne predstavlja samo povijesno naslijeđe već i potencijal za gospodarski i turistički razvoj Siska. Holandska kuća, sa svojom prenamjenom u centar industrijske baštine, postala je središte koje povezuje povijest i suvremene potrebe zajednice, čineći baštinu dostupnom i privlačnom široj publici. Glavni doprinos ovoga rada je ukazivanje na važnost očuvanja industrijske baštine kao temelja za održivi razvoj turizma i za poticanje ponovnog oživljenja industrije u gradu Sisku.

Osim navedenog, Holandska kuća istaknula se kao primjer uspješne integracije povijesnog naslijeđa u suvremeni kontekst kroz razne edukativne programe, kulturne manifestacije i turističke aktivnosti kojima pokušava svoj sadržaj približiti posjetiteljima. Iako je njen razvoj pratio izazove poput financijske ovisnosti i sezonalnosti posjeta, rad je ukazao na prilike za daljnje unapređenje kroz suradnje s obrazovnim institucijama, jačanje digitalnih alata i primjenu inovativnih marketinških strategija. Unatoč ovim spoznajama, ostaje nekoliko otvorenih pitanja. Potrebno je dublje istražiti utjecaj industrijske baštine na jačanje lokalnog identiteta i ekonomski razvoj zajednice, kao i analizirati dugoročnu održivost financiranja ovakvih projekata. Također, trebalo bi proučiti kako dodatni objekti industrijske baštine u Sisku mogu biti uključeni u turističku ponudu te koje strategije najbolje funkcioniraju za privlačenje domaćih i stranih posjetitelja.

Važnost ovog istraživanja ogleda se u njegovom doprinosu prepoznavanju potencijala Siska kao turističke destinacije temeljene na industrijskoj baštini. Kroz očuvanje i promociju objekata poput Holandske kuće, Sisak može zauzeti značajno mjesto na karti kulturnog i industrijskog turizma Hrvatske.

Također, rad pruža smjernice za daljnji razvoj, ističući kako valorizacija industrijske baštine ne doprinosi samo očuvanju prošlosti, već potiče i suvremeni gospodarski i društveni napredak. Time Sisak može postati uzor drugim gradovima slične povijesti, pokazujući kako se bogata industrijska prošlost može uspješno reinterpretirati za potrebe budućih generacija.

Literatura

- Čakširan, V. (2022). O izložbi "Priče o fotoaparataima". *Informatica museologica*, 53, 124–129.
- Državni zavod za statistiku. (b.d.). Dolasci turista. Preuzeto sa https://web.dzs.hr/PXWeb/Table.aspx?layout=tableViewLayout1&px_tableid=BS_TU18.p&px_path=Turizam__Dolasci%20i%20no%20c4%87enja%20turista%20u%20komercijalnim%20smje%20a1tajnim%20objektima&px_language=hr&px_db=Turizam&rxid=e4f147d0-8c11-42ef-b9a4-9085ca835fdb, 10. 11. 2024.
- Družetić, F. (2018). *Virtualna realnost* (Završni rad). Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet informatike u Puli, Pula.
- Grad Sisak. (b. d. a). *O gradu*. Preuzeto sa <https://sisak.hr/o-gradu/>, 13. 11. 2024.
- Grad Sisak. (b. d. b.). *Otvara se Info centar industrijske baštine – Holandska kuća*. Preuzeto sa <https://sisak.hr/otvara-se-info-centar-industrijske-bastine-holandska-kuca/>, 13. 11. 2024.
- Gradski muzej Sisak. (b. d.). Preuzeto sa <https://muzej-sisak.hr/>, 13. 11. 2024.
- Gredičak, V. (2022). *Primjena QR kodova u funkciji mobilnog poslovanja* (Završni rad). Veleučilište u Šibeniku, Šibenik.
- Interpretacijski centar industrijske baštine Sisak, Holandska kuća. (b. d.). Preuzeto sa <https://web.archive.org/web/20210219002033/http://www.hoku.hr/>, 13. 11. 2024.
- Liber Media. (b. d.). *Memory igre za djecu - 5 razloga zašto ih koristiti*. Preuzeto sa <https://www.liber-media.hr/memory-igre-za-djecu>, 13. 11. 2024.
- Medvidović, D. (2021). *Valorizacija i revitalizacija industrijske baštine u Sisku* (Doktorska disertacija). Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb.
- Miletić-Čakširan, I. i Čakširan, V. (2011). Zaštita industrijske baštine grada Siska na primjerima Tvorničkog kompleksa Segestice, zgrade Munjare i Starog mosta. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 35, 143–156.
- Orlović, M., Krajnović, A. i Bosna, J. (2014). Suvremene marketinške strategije i brendiranje proizvođača kao izazovi globalnog marketinga. *Praktični menadžment*, 5(2), 115–123.
- Turistička zajednica grada Siska. (b. d.). *Industrijska baština grada Siska*. Preuzeto sa <https://tzg-sisak.hr/industrijska-bastina-grada-siska/>, 13. 11. 2024.
- Turistička zajednica grada Siska. (b. d.). *Info centar industrijske baštine – Holandska kuća*. Preuzeto sa <https://tzg-sisak.hr/info-centar-industrijske-bastine-holandska-kuca/>, 13. 11. 2024.
- Turk Joksimović, Ž. (2021). Industrijska baština u knjižnici. *Kvartal: kronika povijesti umjetnosti u Hrvatskoj*, 18(3-4), 96–105.

